

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu julkinen toimija

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

THL pitää lastensuojelulain kokonaisuudistusta tarpeellisena. Valmisteluaika on kuitenkin ollut lyhyt, eikä kaikkia säännösmuutostarpeita ole ehditty ottaa mukaan. THL ehdottaa, että uudistus toteutetaan yhtenä kokonaisuutena, jotta lain soveltajat eivät olisi jatkuvan muutoksen alaisena ja että muutosten vaikutuksia ehdittäisiin rauhassa arvioida, vaikka esitysluonnos kytkeytyykin sosiaalihuoltolain uudistamiseen. Koko lapsen suojelemisen tavoite edellyttää huolellista kokonaisuudistusta sekä avohuollon ja muun varhaisen tuen laajempaa arviointia. Erityisesti lapsivaikutusten arvioinnin tulisi olla laajempi.

Lain nimen muuttaminen aiheuttaisi laajalti muutostarpeita, vaikka edelleen olisikin kyse lastensuojelun palvelusta, joten THL kannattaa pitäytymistä lastensuojelulaki-nimikkeessä.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Suurimmalta osin esitysluonnos ei tue tavoitetta lasten ja perheiden tukemisen painopisteen siirroksi varhaisempaan tukeen. Vajaa 10 000 lasta siirtyisi lastensuojelun palvelutehtävästä

sosiaalihuoltolain mukaiseen uuteen lapsiperhepalveluun. Kuten THL on lausunut 29.5.2026 sosiaalihuoltolain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta, lapsiperhepalvelun sääntelyä ehdotetaan väljäksi, mikä voi johtaa suuriin alueellisiin eroihin palvelujen laadussa, oikea-aikaisuudessa ja saatavuudessa sekä heikentää lapsiasiakkaiden yhdenvertaisuutta. Lisäksi muun muassa erityistä tukea tarvitsevan lapsen omatyöntekijän asiakasmitoitusta esitetään varsin suureksi, joten lastensuojelusta siirtyvien asiakkaiden mahdollisuudet saada oikea-aikaista ja oikeanlaista tukea heikkenee. Siten painopiste voikin siirtyä varhaisesta tuesta korjaaviin palveluihin. Myös tavoite kustannusten kasvun taittumisesta edellyttäisi erityisesti varhaisen tuen palvelukokonaisuuden vahvistamista.

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Nykytilan säilyttäminen

Perustelut tiiviisti

Ehdotus ei täysin ratkaisisi rajapintaan liittyviä haasteita. Käytännössä tulkintaongelmia on tuottanut myös erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja lastensuojelun asiakkuuden edellytysten osittainen päällekkäisyys, eikä tulkintaongelma poistuisi nyt ehdotetuissa muotoiluissa

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Käsitteistön yhdenmukaistaminen on kannatettavaa. Ehdotus kuitenkin sisältää määrittelemättömiä termejä, kuten "erityinen suojelu" (1 §, 8 §:n 1 mom), "ilmeinen suojelun tarve" (8 §:n 2 mom) ja "vaativimman lastensuojelun palvelu" (15 §:n 2 mom). On aiheellista korostaa lastensuojelun viimesijaisuutta mm. terveydenhuollon palveluihin nähden. Edelleenkin ei kuitenkaan ehdoteta säädettäväksi yhteisestä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusta, joten jää epäselväksi, miten ehdotus velvoittaisi terveydenhuoltoa nykyistä vahvemmin.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

THL ei pidä kannatettavana, että määräajat tuen tarpeen arvioinnin aloittamiselle ja loppuun saattamiselle poistuisivat. Lastensuojelun tarpeen selvittämisen nykyistä määräaika on perusteltu oikea-aikaisen ja vaikuttavan tuen saamisella (HE 252/2006 vp, 85–86). THL ehdottaa, että aina alaikäistä koskevan vireilletulon yhteydessä arvioitaisiin kiireellisen lastensuojelun tarve. Ehdotetun 7 §:n otsikko ("Lastensuojelun tarpeen selvittäminen") ei täysin vastaa säännöksen sisältöä, koska vain kiireellisen lastensuojelun tarpeen arvioinnin lisäksi muutoin noudatettaisiin SHL 36 §:n mukaista sääntelyä. Otsikon mukaisen "lastensuojelun tarpeen selvittämisen" suhde SHL 36 §:n mukaiseen tuen tarpeen arviointiin jää myös tiedonhallinnan näkökulmasta epäselväksi.

Korkeammat kriteerit asiakkuuden alkamiselle voivat yhdistettynä hyvinvointialueiden taluspaineisiin johtaa siihen, että avun saaminen viivästyy. Ehdotetun 8 §:n 2 momentin mukaan lastensuojelun asiakkuus alkaisi myös, jos lapsi, huoltaja tai vanhempi ei ota vastaan tukea ja palveluita. Kuitenkaan samalla ei säädetä, että niitä olisi otettava vastaan; nykyisen tulkinnan mukaan avohuollon tukitoimia ei voida järjestää, jos asianosainen vastustaa niitä. Ehdotetun 8 §:n 5 momentissa on huomioitu asiakastietolain (703/2023) 51 §:n mukainen lapsen kielto-oikeus, mutta ei julkisuuslain (621/1999) 11 §:n 2 momentin mukaisia asianosaisen tiedonsaantioikeuden

rajoittamisen perusteita; lapsi voi olla vaarassa esimerkiksi väkivaltaepäilyä koskevissa tilanteissa, jos huoltajalle ilmoitetaan asiasta välittömästi.

On kannatettavaa, että lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säädetään nimenomaisesti. Tiedonhallinnan näkökulmasta syntyy epäselvyys, kun nuori voisi kuitenkin saada lastensuojelun palveluita, vaikka ei olisi lastensuojelun asiakas. Jää myös epäselväksi, onko lastensuojelun asiakkaana oleva lapsi yhtä aikaa myös sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

On kannatettava, mutta joustomahdollisuuden käyttöä ja sen vaikutuksia tulee seurata tarkoin. Nykyistä lastensuojelulakia vastaavasti tulisi velvoittaa kansallisen tason seurantaan asiakasmitoituksen suhteen.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

On kannatettavaa, että tehtävistä säädetään samassa säännöksessä. Olisi tärkeää nivoa lapsikohtainen valvonta sekä palvelutuotannon että järjestämisen omavalvontaan. Sosiaalityöntekijän velvollisuudesta valvoa lapsen edun toteutumista säädettäisiin 33 §:ssä, mutta tästä olisi syytä olla maininta myös 10 §:ssä.

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

Luonnoksen 20 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi nykyisen lastensuojelulain mukaisesti, että kun hyvinvointialue sijoittaa lapsen toisen hyvinvointialueen alueelle, sen on ilmoitettava tästä sijoitushyvinvointialueelle. Kaikki sosiaalihuollon asiakasasiakirjat tallennetaan jatkossa valtakunnalliseen asiakastietovarantoon, josta ne ovat hyvinvointialueiden saatavissa, joten voidaan kysyä, onko erillinen ilmoitus edelleen tarpeellinen. Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että sijoitushyvinvointialueen on pidettävä rekisteriä alueelleen sijoitetuista lapsista, mutta erillisen rekisterin ylläpidon tarve ei ilmene perusteluista; kyseiset tiedot on jo tallennettu valtakunnalliseen asiakastietovarantoon rakenteisina asiakasasiakirjoina.

Luonnoksen 22 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi nykyisen lastensuojelulain mukaisesti, että hyvinvointialueen on pidettävä rekisteriä alueelleen yksityisesti sijoitetuista lapsista. Jos sosiaalihuollon asiakkuudesta ja asiakastietojen rajaamisesta koskemaan vain asiakkuusehdot täyttäviä henkilöitä ei säädettäisi yhtä tarkkarajaisesti kuin nykyään, voisi asiakastietoihin sisällyttää myös ilmoitukset alueelle yksityisesti sijoitetuista lapsista, näitä koskevat päätökset ja sijoitusten selvityksiin liittyvät tiedot. Nyt ehdotetussa 22 §:ssä edelleen veloitetaan pitämään erillistä rekisteriä näistä tiedoista, eivätkä nämä tiedot ole yhteisen tietomallin mukaisia, saati hyödynnettävissä esim. sosiaalihuollon seurantarekisterissä.

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Kyllä

Perustelut tiiviisti

-

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

THL pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy yhdessä oikeusministeriön kanssa muihinkin vaadittaviin toimenpiteisiin lapsen henkilöön liittyvän edunvalvonnan kansalliseksi koordinaatioksi, kehittämiseksi ja valvonnaksi. THL viittaa tilaamaansa suunnitelmaan: Rantaeskola & Heikkilä: "Suunnitelma lapsen edunvalvonnan kehittämisestä valtakunnallisesti rikosasioissa ja lastensuojeluasioissa." THL:n työpaperi 19/2022 (<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-862-0>).

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Lapsen osallisuutta koskeva sääntely pysyisi ehdotuksen mukaan lähes samana. On kuitenkin syytä painottaa vahvemmin lapsen oikeutta saada tietoa asiassaan ja THL ehdottaa lisättäväksi, että lapsella on oikeus tietää, miten hänen mielipiteensä ja näkemyksensä vaikuttivat, miksi niitä kysytään ja mitä päätöksiä hänen elämästään tehdään ja millä perusteilla, kaikissa lastensuojelun vaiheissa.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

On hyvä, että ehdotetun 34 §:n perusteluissa mainitaan, että etäyhteyksin tapahtuva tapaaminen olisi rajattu vain poikkeustilanteisiin. THL ehdottaa arvioitavaksi nimenomaista sääntelyä siitä, että lapsen kasvokkainen tapaaminen tulisi tapahtua vähintään kerran vuodessa. THL ehdottaa myös, että asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään kaksi kertaa vuodessa, koska lapsen henkilökohtaiset tapaamiset saattavat tapahtua vain asiakassuunnitelman tarkistamisen yhteydessä.

Ehdotettu 35 § johtaisi sanamuodossaan yhdessä ehdotetun SHL 39 §:n kanssa siihen, ettei lapsen asiakassuunnitelmaa tulisi laatia yhteistyössä myös vanhemman tai muun laillisen edustajan kanssa,

ja nämä tahot olisi syytä lisätä. THL esittää, että ehdotettuun 37 §:ään lisätään huoltajan lisäksi "muu laillinen edustaja".

Luonnoksen 40 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta asiakastietojen kirjaamiseen. Siinä viitataan asiakastietolain 17 §:ään, mutta sen lisäksi säädetään samansisältöisesti lastensuojelun asiakkuuden alkamisen jälkeen kirjattavista tiedoista. Tämä sama velvollisuus sisältyy jo asiakastietolain sääntelyyn, joten pykälä on päällekkäistä sääntelyä ja siten tarpeeton. Lisäksi on huomioitava, että sosiaalihuoltolain uudistuksessa on linjattu, että kirjaamista koskeva sääntely keskitetään asiakastietolakiin. Tässä luonnoksessa on kuitenkin useita kohtia, joissa säädetään asiakastietojen kirjaamisesta.

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

THL viittaa kohdassa 2 lausuttuun. Myös sosiaalityön ja -ohjauksen ensisijaisuus voi viivästyttää oikea-aikaisen palvelun saamista.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kiireellisen sijoituksen jatkon määräajan lyhentäminen voi parantaa lapsen oikeusturvaa nopeuttamalla päätöksentekoa, mutta se lisää riskiä puutteellisiin ratkaisuihin. Lisäksi ehdotettu 14 päivää voi olla liian lyhyt aika tehdä kattavia selvityksiä, mikä voi johtaa varmuuden vuoksi tehtyihin huostaanottohakemuksiin. Kiireellinen sijoitus tulee nytkin päätätä heti, kun syitä ei enää ole. Sääntelyn muuttamista tärkeämpää olisi nykyisen sääntelyn ymmärryksen lisääminen ja sen toteuttamisen mahdollistaminen.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Huostaanoton kriteerien nostaminen voi johtaa tilanteeseen, että lapsi jää vaille apua. Terveystieteiden palvelujen ensisijaisuuden osalta on huomioitava, että sosiaalityöntekijä ei voi arvioida terveydenhuollon tarvetta. Ehdotettu 50 § 2 mom. 1 kohta voi johtaa siihen, että lapset jäävät järjestelmien väliin tai tilanne eskaloidaan siten, että esimerkiksi vanhemmat joutuvat toivomaan lapsen huostaanottoa. Ehdotetun 50 §:n 3 momentin osalta THL toteaa, että on pitänyt ehdotettua sääntelyä ongelmallisena vankeuslain muuttamista koskevan hallituksen esitysluonnoksen johdosta antamassaan lausunnossa.

Ehdotettu 57 §:n 2 momentti voi johtaa siihen, että esimerkiksi pitkään luvatta poissaolevan lapsen huostaanotto päätetään ilman, että kyseessä on tosiasiallinen huostaanoton tarkoituksen

toteutumisen puute. Esitetty voisi johtaa tilanteisiin, joissa ns. hatkalla olevaa lasta ei edes etsittäisi, ja huostassapito lopetettaisiin. Ehdotettu 2 mom on myös ristiriidassa 50 §:n 1-2 momentin kanssa, joiden mukaan huostaanottoon on ryhdyttävä edellytysten täyttyessä.

Ehdotetun 66 §:n perustelujen osalta THL toteaa, että ”skannaaminen” tulisi ilmaista asiakastietoihin liittämisenä, jolloin ilmaisu ei ottaisi kantaa tekniseen toteutustapaan.

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Valvonnan osalta THL viittaa kohdassa 7 lausuttuun. THL on jo aiemmin esittänyt, että lastensuojelua koskevassa erityislaissa tai sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa säädettäisiin lastensuojelulaitoksia koskevasta rekisteristä Soteri-rekisterin yhteyteen (ns. Lasteri). Rekisteri sisältäisi tiedot myös valvontahavainnoista, mikä edesauttaisi epäkohtia koskevien havaintojen siirtymisen hyvinvointialueiden ja Lupa- ja valvontaviraston välillä.

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoidto): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

THL toteaa, että esitetty ei perustu lapsen edun näkökulmaan tai tutkimustietoon, vaan tarpeeseen säästää kustannuksissa.

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

On tärkeää varmistaa, että turvahenkilöiden valvonta toteutuu palveluntuottajan ja sijoittajahyvinvointialueen omavalvontana. Turvahenkilöiden lisäämisellä sääntelyyn voi olla vaikutuksia, että heitä aletaan käyttää rutiininomaisesti, joten myös turvahenkilöiden käytön vaikutuksia lasten arkeen ja oikeuksiin sekä lastensuojelun sijaishuollon järjestelmään tulee seurata.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

-

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Jälkihuollon onnistuneen toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että nuoren työntekijällä on riittävästi aikaa nuorelle, joten asiakasmäärä ei saa nousta liian suureksi.

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantumista koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

THL painottaa lain riittävää toimeenpanon tukea, lähinnä eri ammattilaisten ja perhehoitajien täydennyskouluttamista eri muodoissa. Lisäksi tärkeää on seurata ja arvioida lain toteutumisen jälkeen muutosten vaikutuksia, ja tähän tulee varata riittävät resurssit. Lisäksi THL korostaa runsaiden muutosten ja uusien elementtien vaikutuksia myös tiedonhallintaan, kuten kansallisiin määrittelyihin ja ohjeisiin, asiakastietojärjestelmiin sekä Kelan Kanta-palveluihin. Sujuvan muutoksen varmistamiseksi on tärkeää säätää riittävä siirtymäaika.

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

-

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

-

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

-

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

-

27. Vapaamuotoiset huomiot

THL esittää, että uuteen erityislakiin lisätään valvontavastuiden lisäksi muiden toimijoiden velvollisuuksista. Erityisesti informaatio-ohjauksen osalta on useita päällekkäisiä toimijoita, ja THL:n rooli olisi syytä selkiyttää säädösten avulla.

Tervo Jaana
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL